

חגי - רש"י

[א](#) [ב](#)

חגי פרק-א

{א} בשנת שתיים לדריוש. הוא דריוש מלך פרס שהיה אחר אחשורוש ומצינו במדרש ויקרא רבה שבנה של אסתר היה ובימי כורש הראשון עלו זרובבל ויהושע הכהן מבבל לירושלים ברשיון כורש שנאמר (עזרא ט) מי בכל עמו וגוי ועמדו צרי יהודה ובנימין ושלחו איגרותיה' לכורש לצוות לבטל מלאכת בית המקדש שהתחילו (וצוה ובטלום) מיום ההוא בטלו כמפורש (בעזר' א) באדין בטילת עבידת בית אלהנא וגוי ובטלה שלש שנים שמלך כורש וארבע עשרה של אחשורוש ושנה הראשונה של דריוש בנו ובשנת שתיים נאמרה נבואה זו לחגי לזרזם לחזור ולבנות במלאכה ולא יראו כי לא יבטלו העכו"ם שהקב"ה יצליחם : **{ב}** העם הזה אמרו. לפי שבטלו אויביהם על ידיהם בראשונה סבורים הם שלא אקיים את דברי שאמרתי לפי מלאכת לחרבות ירושלים ע' שנה ולא יבא עוד עת ביתי להבנות אמור להם שבא עתה העת אבל עת הראשון לא היה אלא לפקידה למלאות לתחילת מלכות בבל שבעים שנה וכן היתה לסוף שבעים שנה נפקדו לעלות ע"פ כורש אבל בניין הבית נתלה בחורבות ירושלים שבימי צדקיהו שהיה מאוחר י"ח שנה למלכות בבל כדאמר מר (מגילה יא, ערכין יב,) גלו בי"ח גלו ביי"ט ועתה מלאו הי"ח : **{ד}** העת לכם. ל' תימה לכך נקוד הה"א בפתח : ספונים. מכוסים בנסרי ארזים כמו (מלכים א ו) ויספון את הבית וספון את הבית בארז וכן ת"י הכדין כשר לכוון דאתון יתבין בבתיא די מטללין בנסרי דארזיא ובית מקדשי' הדין חרוב : **{ה}** על דרכיכם. על עסקיכם שאתם רואין שאין במעשה ידיכם ברכה כמו שהוא אומר זרעתם הרבה והבא מעט כל זה בשביל חורבן ביתי הוא : **{ו}** והבא מעט. בעון בכורים שבטלו : **אכול ואין לשבעה.** בעון ביטול מנחות : **שתו ואין לשכרה.** שניטל טעם היין לפי שבטלו הנסכים : **לבוש ואין לחוס לו.** בעון בגדי כהונה שבטלו : **והמשתכר משתכר אל צרור נקוב.** כל ריוח שאתם עושים הולך וכלה

כנותן מעותיו בקשר בגד נקוב : **[ח]** **ואכבדה**. חסר ה"א כנגד חמשה דברים שהיו במקדש ראשון ולא היו במקדש שני ארון אורים ותומים ואש ושכינה ורוח הקודש כדאיתא במסכת יומא : **[ט]** **פנה אל הרבה**. עד הנה הייתם סבורים להביא מן השדה הרבה והבאתם מעט : **ונפחתי בו**. אבי' עליו מכת רקבון ותולעת : **ונפחתי**. לשון נופח באש פחם (ישעיה נד) : **[י]** **עליכם כלאו שמים**. על חוביכון : **כלאו**. מנעו : **[יג]** **במלאכות ה'**. בשליחות המקום : **[יד]** **ויבאו ויעשו מלאכה**. התחילו מסתתין באבנים ומנסרין עצים בששי בעשרים וארבעה לחודש ובשביעי בעשרים ואחד היה דבר ה' אל חגי :

חגי פרק-ב

[ג] **מי בכס הנשאר**. שהיה מן הגולים ועודנו חי : **אשר ראה וגו'**. את הראשון אין זה חשוב בעיניו : **הלא כמוהו כאין**. יודע אני כי מי שראה הראשון אין זה בעיניו אלא כאין : **כמוהו כאין**. הוא ואין שוים הן כמו (הושע ד) והיה כעם ככהן אף כאן כמוהו כאין הוא ואין שניהם שוים : **[ה]** **את הדבר אשר כרתי**. תורתני אתם שומרים ורוחי שורה על נביאכם אל תיראו : **[ו]** **עוד אחת מעט היא**. משתכלה מלכות פרס זו המושלת עליכם עוד אחת תקום למשול עליכם להצר לכם מן מלכות יון ומעט יהא זמן ממשלתה : **ואני מרעיש**. בניסים הנעשים לבני חשמונאי : **את השמים וגו'**. ויבינו ששכינתי שורה בבית זה ויביאו תשורת זהב וכסף כאשר כתוב בספר יוסף בן גוריון : **[ח]** **לי הכסף ולי הזהב**. ובידי להביא לאשר חפצתי בו : **[ט]** **גדול יהיה**. רב ושמואל חד אמר בבנין וחד אמר בשנים ששני בית ראשון ארבע מאות ועשר ובית שני ארבע מאות ועשרים : **[יא]** **שאל נא את הכהנים תורה**. שמא שכחו בגלות הלכות קודש וטומאה וטהרה : **[יב]** **בשר קודש**. בשר טומאת נבילה או שרץ : **ואל הנזיד**. תבשיל : **היקדש**. היסתאב : **לא יטמא**. נחלקו בה רב ושמואל חד אמר אישתביש כהני דבעי מנייהו רביעי בקדש ואמרו לו טהור וחד אמר לא אישתביש כהני חמישי בקודש בעי מינייהו : **ונגע בכנפו**. לא נגע בשרץ עצמו אלא בבגד שהוא ראשון : **[יג]** **אם יגע טמא נפש**. מת עצמו : **יטמא**. שהמת אבי אבות הטומאה וחמישי לטומאת שרץ רביעי הוא לטומאת מת : **[יד]** **כן העם הזה**. כמו שאתם טועים בזו כן אתם טועים בכמה הלכות : **ואשר יקריבו שם**. אם לא יתנו לבם ללמוד : **[טו]** **ומעלה**. שנים שעברו : **מטרם שום אבן אל אבן**. מטרם חזרתם לשוב ולהוסיף על יסוד שישדתם בימי כורש ובטל עתה שימו לבבכם לעסוק בבניין ובלמוד צרכי כהונה : **[טז]** **מהיותם בא אל ערמת עשרים**. מהיות לכם מארה משולחת במעשיכם כאשר עד הנה שהיו מעמידים כרי הראוי למוד מתוכו כ' סאין ולא היה מוצא אלא עשרה : **בא אל היקב**. הוא בור שלפני הגת והיין יורד לתוכו : **לחשוף חמשים פורה**. לשאוב ממנו חמשים

מדות שמוודדין בהם יין בגיתות ושמים פורה : **לחשוף**. למלאות כמו לחשוף מים מגבא (ישעיה ל) וכן חשפי שובל (שם טז) : **והיתה עשרים**. לא שנשתלחה ביין מארה יותר מן הדגן אלא שאדם טועה באומד מדת היקב לפי שהוא עמוק אבל הכרי עומד לפניו ובמשנת אבות דרבי נתן שנינו טעם למה לא אמר ביין מדה מועטת כמו שאמר בדגן כגון לחשוף עשרים וחמש פורה והיה עשרה למדך שהיין מדה יתירי לעולם וכשהיין לוקה סימן רע לעולם ולפי שהיין צריך להיות הרבה מנה בו מניין יותר : **יח** **אשר יוסד היכל**. שהתחילו עתה בשנייה להוסיף על יסוד הראשון שבנו בימי כורש : **יט** **העוד הזרע במגורה**. עדיין לא זרעתם בשנה זו והאילנות עדיין לא חנטו פירותיהן ומעתה תזרעו בזמן ברכה כי בבניין הבית יבא ברכה במעשה ידיכם : **כב** **והשמדתי חוזק ממלכות הגוים**. מלכות פרס שהיא מושלת עכשיו על כל העולם יפלו ביד מלכות אחרת לסוף ל"ד שנה לבניין הבית כמו שאנו שונים במסכת עכו"ם : **כג** **ושמתיד כחותם**. כלפי שנגזר על יכניה אביו חי אני אם יהיה כניהו בן יהויקים חותם על יד ימיני משם אתקנד (ירמיה כב) ואומר שם כתבו את האיש הזה ערירי למדנו שהועילה לו תשובתו ונולד לו זרובבל והושם כחותם :